

D • N
6/8 1955

Atomvapnen och avspänningen

Avspänningsoffensiven tycks närma sig kulmen. Nästan dagligen kommer meddelanden om nya besök, nya resor, nya konferenser. Alla talar om sina goda avsikter, hur bra det är att man träffas, hur förändrad atmosfären blivit. I de frågor som är av vikt nås visserligen inte något som helst resultat, inte ens s. k. principiell enighet, och att positiva resultat skulle kunna vinna synes helt uteslutet. Men detta bekymmer berörs knappast av tävlarna inför världsläktaren och diskuteras inte heller av den välsinnade publik som applåderar alla ansträngningar. Att man är överens om att inte komma överens — det är snarast en förutsättning för än flera besök, resor och konferenser och därmed för flera deklARATIONER om goda avsikter, värdet av sammanträffanden och fortskridande avspänning. I alla sammanhang framträder det ryska diktatorsparet Bulganin—Christjev, på en gång gemytliga ryggdunkare och blodbesudlade tyranner — en blandning av Charlie Chaplin och Ivan den förskräcklige. De leder och symboliserar spelet och borde, om fraserna vore realiteter, framstå som oslagbara kandidater till fredspriset.

De gisselslag som driver avspänningsatleterna samman är atomvapnen. Det gäller att hindra ett krig av hittills okänd ohygglighet, att åtminstone lugna världsoptionens oro inför ett sådant krig. Det är de fria folken, som kan diskutera, handla, välja och påverka sina ledare, till vilka denna propaganda främst riktas. Risken är att rustningarnas och sammanhållningens relativa trygghet för dessa folk skall ersättas av den absoluta otrygghet som en optimistisk tilltro till de ryska försäkringarna skulle innebära. Därför har ryssarna trumf på hand — det är för dem, endast för dem, som illusionen om avspänning kan vara ett reellt värde.

Nedrustningen är som alltid i avspänningsdebatter den centrala frågan, inte därför att — som många trodde förr i tiden — kriget beror på rustningar, utan därför att ett avtal om rustningsbegränsning tyder på att avspänning verkligen inträtt. Denna fråga är nu än mera komplicerad än förr på grund av den avgörande skillnaden mellan atomvapnen och s. k. konventionella vapen. En nedrustning som endast gällde atomvapen är visserligen till klar fördel för ryssarna (eftersom de i övrigt är överlägsna i Europa), men trots detta har diskussionen helt naturligt koncentrerats kring dessa vapen, ännu ett förhållande som gör det kalla krigets förläggning till avspänningsfronten fördelaktig för ryssarna.

Hur meningslöst det är med ett naket förbud mot atomvapen och hur otänkbart det är med effektiv kontroll vid ett sådant förbud har vi ofta visat; därför är också en äkta avspänning inom överskådlig framtid uteslutet. Ett par i går refererade uttalanden klarlägger att frågan ter sig olöslig. Bulganin förklarar i sin rap-

port om Genèvekonferensen att Eisenhowers förslag om ömsesidig amerikansk och rysk flygfotografering är oanvändbart. "Vid ett inofficiellt samtal i Genève sade vi att våra båda länder är så stora att man med framgång kan gömma vad som helst i dem", meddelade han. Detta är självklart riktigt. Rent skoj är det däremot då Bulganin samtidigt hänvisade till det ryska förslaget som mera "realistiskt och effektivt". Detta förslag går i själva verket inte alls så långt i fråga om kontroll och inspektion som Eisenhowers; det kan möjligen sägas vara mera "realistiskt" just därför att det är ännu mindre "effektivt".

Från en konferens i London mellan parlamentariker och forskare meddelar professor Hugo Osvald att "vårt mål är ingalunda att söka åstadkomma förbud mot atomvapen, ty en dylik tanke är icke realistisk i en tid då allt flera länder uppger stora atomanläggningar som

snabbt kan omvandlas för framställning av atomvapen". Därför kom konferensen till det resultat som angavs i en sammanfattande redogörelse av en lord Beveridge: "Vetenskapens framsteg gör det nödvändigt att avskaffa kriget. Men följden blir att vi måste få till stånd en världsregering." Att denna tanke är en utopi framgick omedelbart av ett brev till konferensen från en medlem av den engelska regeringen. Och det behövs förvisso inga sådana brev för att slå fast den saken. Hur skulle en världsregering se ut? Skulle Kina ha fyra, Indien tre och Ryssland och USA vardera en röst? Det är nog att ställa den frågan för att antyda de oöverstigliga, fantastiska svårigheterna.

Likväl är det av stort värde att det ofrånkomligt riktiga i professor Osvalds och lord Beveridges uttalanden står klart för alla. Att verka för förbud mot atomvapen i och för sig är både meningslöst och utopiskt. Endast genom en form av världsstyrelse kan freden säkras; här kan man också tala om en utopi, men denna utopi är meningsfull och måste en gång bli realitet. Fasthållandet vid denna tanke är inte bara ett skydd mot de illusioner som just nu säljs över hela världen, utan också en erinran om var den enda utvägen är att finna.

hammark 28/7-2/5